

Luk

Chapter 22

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

- 1 ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἄζύμων, ἡ λεγομένη Πάσχα.
Nyedhak déné - riyaya - roti-tanpa-ragi, - ingkang-dipun-sebat Paskah.
[G1448](#) [G1161](#) [G3588](#) [G1859](#) [G3588](#) [G0106](#) [G3588](#) [G3004](#) [G3957](#)

Nalika samana wis ngarepake riyaya Roti Tanpa Ragi, kang aran Paskah.

- 2 καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς
Lan sami-madosi - para-imam-ageng lan - para-ahli-Torèt - kados-pundi
[G2532](#) [G2212](#) [G3588](#) [G0749](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1122](#) [G3588](#) [G4459](#)
ἀνέλωσιν αὐτόν; ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.
supados-nyédani Panjenenganipun; sami-ajrih amargi - rakyat.
[G0337](#) [G0846](#) [G5399](#) [G1063](#) [G3588](#) [G2992](#)

Para pangareping imam lan para ahli Toret padha golek dalan, anggongone bisa nyedani Panjenengane, amarga padha wedi karo wong akeh.

- 3 Εἰσηλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν, τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην,
Mlebet déné Sètan dhateng-ing Yudas, - ingkang-dipun-sebat Iskariot,
[G1525](#) [G1161](#) [G4567](#) [G1519](#) [G2455](#) [G3588](#) [G2564](#) [G2469](#)

ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.
punika saking - cacahipun - kalih-welas.
[G1510](#) [G1537](#) [G3588](#) [G0706](#) [G3588](#) [G1427](#)

Yudas, kang peparab Iskariot, panunggalane sakabat rolas tumuli kasurupan dening iblis,

- 4 καὶ ἀπελθὼν, συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
Lan sasampunipun-késah, piyambakipun-ngrembug kaliyan- para-imam-ageng lan
[G2532](#) [G0565](#) [G4814](#) [G3588](#) [G0749](#) [G2532](#)
στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ
para-komandan, - kados-pundi dhateng-tiyang-tiyang piyambakipun-badhé-masrahaken
[G4755](#) [G3588](#) [G4459](#) [G0846](#) [G3860](#)
αὐτόν.
Panjenenganipun.
[G0846](#)

banjur lunga marani para pangareping imam lan para lelurahing jaga-baya Padaleman Suci, prelu rembugan bab anggongone bakal ngulungake Gusti Yesus.

- 5 καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον
Lan tiyang-tiyang-bingah, lan sarujuk dhateng-piyambakipun arta
[G2532](#) [G5463](#) [G2532](#) [G4934](#) [G0846](#) [G0694](#)
δοῦναι.
badhé-maringi.
[G1325](#)

Iku padha bungah lan sarujuk bakal padha awèh opah.

6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ
 Lan piyambakipun-nyarujuki, lan piyambakipun-madosi wekdal-ingkang-saé -
[G2532](#) [G1843](#) [G2532](#) [G2212](#) [G2120](#) [G3588](#)
 παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.
 supados-masrahaken Panjenenganipun tanpa tiyang-kathah dhateng-tiyang-tiyang.
[G3860](#) [G0846](#) [G0817](#) [G3793](#) [G0846](#)

Yudas nyaguhi sarta wiwit nalika iku tansah golek dalam bisane ngulungake Gusti Yesus, ora nganti kasumurupan ing wong akeh.

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων [ἐν] ἧ ἔδει θύεσθαι
 Rawuh déné - dinten - roti-tanpa-ragi ing pundi kedah dipun-sembelèh
[G2064](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2250](#) [G3588](#) [G0106](#) [G1722](#) [G3739](#) [G1163](#) [G2380](#)
 τὸ πάσχα.
 - paskah.
[G3588](#) [G3957](#)

Bareng dina riyaya Roti Tanpa Ragi, yaitu dina anggone wong-wong padha nyembeleh cempening Paskah,

8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, εἰπὼν, Πορευθέντες
 Lan Panjenenganipun-ngutus Pétrus lan Yohanes, ngandika, Mangkata
[G2532](#) [G0649](#) [G4074](#) [G2532](#) [G2491](#) [G3004](#) [G4198](#)
 ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.
 cawisna kangge-kita - paskah, supados kita-nedha.
[G2090](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3957](#) [G2443](#) [G5315](#)

Gusti Yesus banjur ngutus Petrus lan Yokanan, dhawuhe: “Kowe padha lungaa, nyawisna Paskah kang bakal padha dakpangan.”

9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, Ποῦ θέλεις
 - Déné tiyang-tiyang-matur dhateng-Panjenenganipun, Wonten-pundi Panjenengan-kersa
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G4226](#) [G2309](#)
 ἐτοιμάσωμεν?
 kula-sedaya-nyawisaken?
[G2090](#)

Unjuke wong loro mau: “Karsa Paduka anggen kawula sami nyawisaken wonten ing pundi?”

10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἴδοὺ, εἰσελθόντων
 - Déné Panjenenganipun-ngandika dhateng-tiyang-tiyang, Lah, nalika-mlebet
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3708](#) [G1525](#)
 ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος,
 panjenengan-sedaya dhateng - kitha, badhé-kepanggih panjenengan-sedaya tiyang,
[G4771](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4172](#) [G4876](#) [G4771](#) [G0444](#)
 κεράμιον ὕδατος βασιλάων; ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν
 kendhi toya mbekta; nutna piyambakipun dhateng - griya
[G2765](#) [G5204](#) [G0941](#) [G0190](#) [G0846](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3614](#)
 εἰς ἣν εἰσπορεύεται;
 dhateng pundi piyambakipun-mlebet;
[G1519](#) [G3739](#) [G1531](#)

Paring wangsulane Gusti Yesus: “Manawa kowe padha lumebu ing kutha, kowe bakal kepethuk wong kang nggawa kendhi isi banyu, iku banjur etutna tekan ing omah kang dileboni

- 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας,
lan panjenengan-sedaya-badhé-matur dhateng- ingkang-kagungan-dalem - griya,
[G2532](#) [G2046](#) [G3588](#) [G3617](#) [G3588](#) [G3614](#)
- Λέγει σοι ὁ Διδάσκαλος, Ποῦ ἐστὶν τὸ
Guru-ngandika dhateng-panjenengan, - - Wonten-pundi punika -
[G3004](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1320](#) [G4226](#) [G1510](#) [G3588](#)
- κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω?
kamar, ing-pundi - paskah kaliyan - murid-murid Kawula Kula-badhé-nedha?
[G2646](#) [G3699](#) [G3588](#) [G3957](#) [G3326](#) [G3588](#) [G3101](#) [G1473](#) [G5315](#)

lan matura marang kang duwe omah iku: Sang Guru ndangu dhateng panjenengan: Endi kamare, sing kena Dakanggo mangan Paskah bebarengan karo para sakabatKu?

- 12 κάκεῖνος ὑμῖν δεῖξει ἀνάγκιον μέγα,
Lan-piyambakipun dhateng-panjenengan-sedaya badhé-nuduhaken kamar-nginggil ageng,
[G2548](#) [G4771](#) [G1166](#) [G0508](#) [G3173](#)
- ἐστρωμένον; ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.
ingkang-sampun-dipun-tata; ing-ngriku cawisna.
[G4766](#) [G1563](#) [G2090](#)

Wong iku banjur nuduhake marang kowe kamar gedhe ing dhuwur kang wis katata miranti. Kowe padha nganakna pacawisan ana ing kono.”

- 13 ἀπελθόντες δέ, εὔρον καθὼς
Sasampunipun-késah déné, tiyang-tiyang-manggihaken kados-ingkang
[G0565](#) [G1161](#) [G2147](#) [G2531](#)
- εἰρήκει αὐτοῖς; καὶ ἠτοίμασαν τὸ
Panjenenganipun-sampun-ngandika dhateng-tiyang-tiyang; lan tiyang-tiyang-nyawisaken -
[G2046](#) [G0846](#) [G2532](#) [G2090](#) [G3588](#)
- πάσχα.
paskah.
[G3957](#)

Karone banjur padha mangkat, tinemune iya trep kaya kang kapangandikakake dening Gusti Yesus. Nuli padha nyawisake Paskah.

- 14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ
Lan nalika sampun-rawuh - wekdalipun, Panjenenganipun-lenggah, lan -
[G2532](#) [G3753](#) [G1096](#) [G3588](#) [G5610](#) [G0377](#) [G2532](#) [G3588](#)
- ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.
para-rasul sarta Panjenenganipun.
[G0652](#) [G4862](#) [G0846](#)

Bareng wis tumeka ing wayahe, Gusti Yesus banjur lenggah dhahar bebarengan karo para rasule.

- 15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμία
Lan Panjenenganipun-ngandika dhateng tiyang-tiyang, Kanthi-kapengin-sanget
[G2532](#) [G3004](#) [G4314](#) [G0846](#) [G1939](#)
- ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ’ ὑμῶν, πρὸ
Kula-kepengin punika - paskah nedha kaliyan panjenengan-sedaya, saderengipun
[G1937](#) [G3778](#) [G3588](#) [G3957](#) [G5315](#) [G3326](#) [G4771](#) [G4253](#)
- τοῦ με παθεῖν.
- Kula nandhang.
[G3588](#) [G1473](#) [G3958](#)

Tumuli padha dipangandikani: “Aku wis kapengin banget mangan Paskah iki bebarengan karo kowe kabeh, sadurunge Aku nandhang sangsara.

16 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐτι οὐ μὴ
Kula-matur amargi dhateng-panjenengan-sedaya, bilih mboten-malih mboten badhé
[G3004](#) [G1063](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3765](#) [G3756](#) [G3361](#)

φάγω αὐτὸ, ἕως ὅτου πληρωθῆ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
Kula-nedha punika, ngantos - kageneran wonten-ing - Kraton -
[G5315](#) [G0846](#) [G2193](#) [G3755](#) [G4137](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#)

Θεοῦ.
Gusti-Allah.
[G2316](#)

Awit Aku pitutur marang kowe: Aku ora bakal mangan iku maneh, nganti tumekane iku wis kayektenan ana ing Kratoning Allah.”

17 καὶ δεξιόμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας
Lan sasampunipun-nampeni cangkir, sasampunipun-pamuji-sukur
[G2532](#) [G1209](#) [G4221](#) [G2168](#)

εἶπεν, λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε εἰς
Panjenenganipun-ngandika, Tampanana punika, lan dum-dumana ing-antawis
[G3004](#) [G2983](#) [G3778](#) [G2532](#) [G1266](#) [G1519](#)

ἑαυτοῦς.
panjenengan-sedaya.
[G1438](#)

Sawise mangkono Panjenengane banjur mundhut tuwung, saos sokur nuli ngandika: “Iki tampanana lan edumen kang warata,

18 λέγω γὰρ ὑμῖν, [ὅτι] οὐ μὴ πῶς
Kula-matur amargi dhateng-panjenengan-sedaya, bilih mboten badhé Kula-ngunjuk
[G3004](#) [G1063](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3756](#) [G3361](#) [G4095](#)

ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως οὗ ἡ
saking - sapunika saking - wohing - wit-anggur, ngantos - -
[G0575](#) [G3588](#) [G3568](#) [G0575](#) [G3588](#) [G1081](#) [G3588](#) [G0288](#) [G2193](#) [G3739](#) [G3588](#)

βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ.
Kraton - Gusti-Allah rawuh.
[G0932](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2064](#)

sabab Aku pitutur marang kowe: wiwit saiki iki Aku ora bakal ngombe pametuning wit anggur maneh, nganti tumeka sawise Kratoning Allah rawuh.”

19 καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας, ἔκλασεν,
Lan sasampunipun-mendhet roti, sasampunipun-pamuji-sukur, Panjenenganipun-nyuwil,
[G2532](#) [G2983](#) [G0740](#) [G2168](#) [G2806](#)

καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων, Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου, τὸ
lan maringi dhateng-tiyang-tiyang, ngandika, Punika punika - badan Kawula, -
[G2532](#) [G1325](#) [G0846](#) [G3004](#) [G3778](#) [G1510](#) [G3588](#) [G4983](#) [G1473](#) [G3588](#)

ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον; τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν
kangge panjenengan-sedaya ingkang-dipun-sukakaken; punika lampahana kangge -
[G5228](#) [G4771](#) [G1325](#) [G3778](#) [G4160](#) [G1519](#) [G3588](#)

ἐμὴν ἀνάμνησιν.
Kawula pangling-eling.
[G1699](#) [G0364](#)

Tumuli mundhut roti, saos sokur, banjur nyuwil-nyuwil roti mau kaparingake marang para sakabat kalawan ngandika: “Iki badanKu kang kaparingake marga saka kowe. Iki tindakna minangka pangeling-eling marang Aku.”

- 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο
 Lan - cangkir makaten-ugi sasampunipun - nedha, ngandika, Punika
[G2532](#) [G3588](#) [G4221](#) [G5615](#) [G3326](#) [G3588](#) [G1172](#) [G3004](#) [G3778](#)
- τὸ ποτήριον ἢ καινή διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ
 - cangkir - enggal prajanjian wonten-ing - rah Kawula, - kangge
[G3588](#) [G4221](#) [G3588](#) [G2537](#) [G1242](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0129](#) [G1473](#) [G3588](#) [G5228](#)
- ὑμῶν ἐκχυννόμενον.
 panjenengan-sedaya ingkang-kasuntakaken.
[G4771](#) [G1632](#)

Mangkono uga tuwunge sawise dhaharan, pangandikane: “Tuwung iki prajanjian anyar kang sarana getihKu, kang kawutahake marga saka kowe!

- 21 πλὴν, ἰδοὺ, ἢ χεῖρ τοῦ παραδιδόντος με μετ’ ἐμοῦ ἐπὶ
 Nanging, lah, - tangan - ingkang-masrahaken Kula kaliyan Kula wonten-ing
[G4133](#) [G3708](#) [G3588](#) [G5495](#) [G3588](#) [G3860](#) [G1473](#) [G3326](#) [G1473](#) [G1909](#)
- τῆς τραπέζης;
 - méja;
[G3588](#) [G5132](#)

Nanging, lah tangane wong kang ngulungake Aku, nunggal karo Aku ana ing meja kene.

- 22 ὅτι ὁ Υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸ
 amargi - Putranipun pancen - Manungsa, miturut -
[G3754](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3303](#) [G3588](#) [G0444](#) [G2596](#) [G3588](#)
- ᾠρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι’
 ingkang-dipun-tamtokaken tindak, nanging cilaka tumrap- tiyang punika, déning
[G3724](#) [G4198](#) [G4133](#) [G3759](#) [G3588](#) [G0444](#) [G1565](#) [G1223](#)
- οὗ παραδίδοται.
 sinten Panjenenganipun-dipun-pasrahaken.
[G3739](#) [G3860](#)

Sabab Putraning Manungsa pancen bakal jengkar miturut ing pepesthen, nanging bilai wong kang dadi margane anggongone kaulungake.”

- 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ, τίς ἄρα
 Lan tiyang-tiyang wiwit ngrembug ing-antawisipun piyambak - sinten mila
[G2532](#) [G0846](#) [G0756](#) [G4802](#) [G4314](#) [G1438](#) [G3588](#) [G5101](#) [G0686](#)
- εἶη ἔξ αὐτῶν, ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.
 punika saking tiyang-tiyang, - punika badhé nglampahi.
[G1510](#) [G1537](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3778](#) [G3195](#) [G4238](#)

Banjur padha wiwit takon-tinakon, panunggalane iku sapa baya kang bakal tumindak mangkono.

- 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς τὸ, τίς
 Wonten déné ugi padudon ing-antawis tiyang-tiyang - sinten
[G1096](#) [G1161](#) [G2532](#) [G5379](#) [G1722](#) [G0846](#) [G3588](#) [G5101](#)
- αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.
 saking-tiyang-tiyang dipun-anggep punika ingkang-langkung-ageng.
[G0846](#) [G1380](#) [G1510](#) [G3173](#)

Kacarita para sakabat iya padha diya-diniya bab panunggalane sapa kang bakal dianggep dhuwur dhewe.

25	ὁ	δὲ	εἶπεν	αὐτοῖς,	Οἱ	βασιλεῖς	τῶν
	-	Déné	Panjenenganipun-ngandika	dhateng-tiyang-tiyang,	-	Para-raja	-
	G3588	G1161	G3004	G0846	G3588	G0935	G3588
	ἔθνῶν	κυριεύουσιν	αὐτῶν,	καὶ	οἱ	ἐξουσιάζοντες	
	bangsa-bangsa	sami-ngratoni	tiyang-tiyang,	lan	-	tiyang-ingkang-nguwasani	
	G1484	G2961	G0846	G2532	G3588	G1850	
	αὐτῶν,	εὐεργέται		καλοῦνται.			
	tiyang-tiyang,	tiyang-ingkang-sami-kabecikan		dipun-sebat.			
	G0846	G2110		G2564			

Gusti Yesus banjur ngandika marang wong-wong mau: "Ratu-ratune para bangsa iku mrentah marang kawulane lan kang padha nguwasani iku diarani pangayoman.

26	ὕμεις		δὲ	οὐχ	οὕτως;	ἀλλ'	ὁ
	Nanging-panjenengan-sedaya		déné	mboten	makaten;	nanging	-
	G4771		G1161	G3756	G3779	G0235	G3588
	μείζων	ἐν	ὕμῖν,	γινέσθω	ὡς	ὁ	
	ingkang-langkung-ageng	ing-antawis	panjenengan-sedaya,	sami-dadosa	kados	-	
	G3173	G1722	G4771	G1096	G5613	G3588	
	νεώτερος;	καὶ	ὁ	ἡγούμενος,	ὡς	ὁ	διακονῶν.
	ingkang-langkung-enem;	lan	-	ingkang-mimpin,	kados	-	ingkang-ngladosi.
	G3501	G2532	G3588	G2233	G5613	G3588	G1247

Nanging kowe kabeh iku ora mangkono, malah kang dhuwur dhewe ana ing antaramu iku dadia kaya kang anom dhewe lan kang dadi panuntun dadia kang ngladeni.

27	τίς	γὰρ	μείζων,	ὁ	ἀνακείμενος	ἢ	ὁ
	Sinten	amargi	ingkang-langkung-ageng,	-	ingkang-lenggah-nedha	utawi	-
	G5101	G1063	G3173	G3588	G0345	G2228	G3588
	διακονῶν?	οὐχὶ	ὁ	ἀνακείμενος?	ἐγὼ	δὲ	ἐν
	ingkang-ngladosi?	Punapa-sanès	-	ingkang-lenggah-nedha?	Kula	déné	ing-tengah
	G1247	G3780	G3588	G0345	G1473	G1161	G1722
	μέσω	ὕμῶν	εἶμι,	ὡς	ὁ	διακονῶν.	
	panjenengan-sedaya	-	wonten,	kados	-	ingkang-ngladosi.	
	G3319	G4771	G1510	G5613	G3588	G1247	

Amarga sapa ta kang luwih dhuwur: kang linggih mangan, apa kang ngladeni? Rak kang linggih mangan? Ananging Aku iki ana ing tengah-tengahmu kayadene kang ngladeni.

28	ὕμεις	δέ	ἐστε	οἱ	διαμεμενηκότες	μετ'	ἐμοῦ,	ἐν
	Panjenengan-sedaya	déné	punika	-	tiyang-ingkang-sampun-tetep	kaliyan	Kula,	ing
	G4771	G1161	G1510	G3588	G1265	G3326	G1473	G1722
	τοῖς	πειρασμοῖς	μου.					
	-	pacoban	Kawula.					
	G3588	G3986	G1473					

Kowe kabeh iku kang tansah tetunggalan karo Aku sajrone Aku kena ing godha-rencana.

29	κἀγὼ	διατίθεμαι	ὕμῖν,	καθὼς	διέθετό
	Lan-Kula	maringi	dhateng-panjenengan-sedaya,	kados-ingkang	sampun-maringi
	G2504	G1303	G4771	G2531	G1303
	μοι	ὁ	Πατήρ	μου,	βασιλείαν;
	dhateng-Kula	-	Rama	Kawula,	kraton;
	G1473	G3588	G3962	G1473	G0932

| Sarta Aku wus nyawisake Kraton kanggo kowe kabeh kayadene RamaKu wus nyawisake marang Aku,

- 30 ἵνα ἔσθητε, καὶ πίνητε, ἐπὶ τῆς
supados panjenengan-sedaya-nedha, lan panjenengan-sedaya-ngunjuk, wonten-ing -
[G2443](#) [G2068](#) [G2532](#) [G4095](#) [G1909](#) [G3588](#)
- τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου; καὶ
méja Kawula wonten-ing - Kraton Kawula; lan
[G5132](#) [G1473](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0932](#) [G1473](#) [G2532](#)
- καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων, τὰς δώδεκα φυλάς κρίνοντες
panjenengan-sedaya-badhé-lenggah wonten-ing dhampar, - kalih-welas taler ngadili
[G2521](#) [G1909](#) [G2362](#) [G3588](#) [G1427](#) [G5443](#) [G2919](#)
- τοῦ Ἰσραήλ.
- Israel.
[G3588](#) [G2474](#)

| supaya kowe padha bisa mangan lan ngombe tunggal sameja karo Aku ana ing KratonKu. Apamaneh kowe bakal padha linggih ing dhampar lan ngadili talere Israel rolas.”

- 31 Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ
Simon, Simon, lah, - Sètan sampun-nyuwun panjenengan-sedaya, -
[G4613](#) [G4613](#) [G3708](#) [G3588](#) [G4567](#) [G1809](#) [G4771](#) [G3588](#)
- σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον;
supados-napeni kados - gandum;
[G4617](#) [G5613](#) [G3588](#) [G4621](#)

| “Simon, Simon, lah Iblis banget anggone nginteri kowe kabeh, kaya gandum,

- 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπη
Kula déné sampun-ndedonga kangge panjenengan, supados sampun-ngantos ical
[G1473](#) [G1161](#) [G1189](#) [G4012](#) [G4771](#) [G2443](#) [G3361](#) [G1587](#)
- ἢ πίσις σου; καὶ σύ, ποτε ἐπιστρέψας,
- kapitadosan panjenengan; lan panjenengan, - sasampunipun-mratobat,
[G3588](#) [G4102](#) [G4771](#) [G2532](#) [G4771](#) [G4218](#) [G1994](#)
- στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου.
kukuhna - sadhèrèk-sadhèrèk panjenengan.
[G4741](#) [G3588](#) [G0080](#) [G4771](#)

| nanging kowe wis dakdongakake, supaya pracayamu ora ilang. Lan kowe, manawa wis mratobat, sadulur-sadulurmu padha santosakna.”

- 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ
- Déne piyambakipun-matur dhateng-Panjenenganipun, Gusti, kaliyan Panjenengan
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G2962](#) [G3326](#) [G4771](#)
- ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν, καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.
cumawis kula ugi dhateng pakunjaran, ugi dhateng pejah lumampah.
[G2092](#) [G1510](#) [G2532](#) [G1519](#) [G5438](#) [G2532](#) [G1519](#) [G2288](#) [G4198](#)

| Atur wangsulane Petrus: “Gusti, kawula cumadhang mbelani Paduka, sanadyan ngantosa dipun kunjara lan dumuginipun pejah pisan.”

34 ὁ δὲ εἶπεν, Λέγω σοι Πέτρε, οὐ
 - Déné Panjenenganipun-ngandika, Kula-matur dhateng-panjenengan Pétrus, mboten
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G3004](#) [G4771](#) [G4074](#) [G3756](#)

φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ, ἔως τρίς με ἀπαρνήσῃ
 badhé-kluruk dinten-punika ayam-jago, ngantos kaping-tiga Kula panjenengan-badhé-nyelaki
[G5455](#) [G4594](#) [G0220](#) [G2193](#) [G5151](#) [G1473](#) [G0533](#)

Ἰμῆ εἰδέναι.
 mboten mangertos.
[G3361](#) [G1492](#)

Nanging Gusti Yesus ngandika: "Aku pitutur marang kowe, Petrus: ing dina iki bakal ora ana jago kluruk, sadurunge kowe nyelaki Aku nganti ping telu."

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα
 Lan Panjenenganipun-ngandika dhateng-tiyang-tiyang, Nalika Kula-ngutus
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3753](#) [G0649](#)

ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου, καὶ πήρας, καὶ ὑποδημάτων, μή
 panjenengan-sedaya tanpa kanthong-arta, lan tas, lan sepatu, punapa
[G4771](#) [G0817](#) [G0905](#) [G2532](#) [G4082](#) [G2532](#) [G5266](#) [G3361](#)

τινος ὕστερήσατε? οἱ δὲ εἶπαν,
 punapa-kémawon panjenengan-sedaya-kekirangan? - Déné tiyang-tiyang-matur,
[G5100](#) [G5302](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3004](#)

Οὐθενός.
 Mboten-punapa.
[G3762](#)

Gusti Yesus banjur ngandika maneh: "Nalika kowe padha dakutus kae, ora nggawa rajut, kanthong utawa trumpah, apa kowe tau padha kekurangan apa-apa?"

36 εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ἄλλὰ νῦν ὁ
 Panjenenganipun-ngandika déné dhateng-tiyang-tiyang, Nanging sapunika -
[G3004](#) [G1161](#) [G0846](#) [G0235](#) [G3568](#) [G3588](#)

ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν; καὶ ὁ
 ingkang-gadhah kanthong-arta bekta, makaten-ugi ugi tas; lan -
[G2192](#) [G0905](#) [G0142](#) [G3668](#) [G2532](#) [G4082](#) [G2532](#) [G3588](#)

μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω
 ingkang-mboten gadhah, sadena - jubahipun piyambakipun, lan tukua
[G3361](#) [G2192](#) [G4453](#) [G3588](#) [G2440](#) [G0846](#) [G2532](#) [G0059](#)

μάχαιραν;
 pedhang;
[G3162](#)

Ature para sakabat: "Boten barbar pisan." Pangandikane Gusti Yesus: "Nanging saiki iki, sing sapa duwe rajut, kagawaa, mangkono uga kang duwe kanthong; lan kang ora duwe pedhang, ngedola jubahe kanggo tuku.

37 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον,
Kula-matur amargi dhateng-panjenengan-sedaya, bilih punika - ingkang-kaserat,
[G3004](#) [G1063](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3778](#) [G3588](#) [G1125](#)

δεῖτε τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό Καί μετὰ ἀνόμων
kedah kagenepan wonten-ing Kula, - Lan kaliyan tiyang-durjana
[G1163](#) [G5055](#) [G1722](#) [G1473](#) [G3588](#) [G2532](#) [G3326](#) [G0459](#)

ἐλογίσθη; καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.
Panjenenganipun-dipun-ètung; lan amargi - bab Kula pungkasan gadhah.
[G3049](#) [G2532](#) [G1063](#) [G3588](#) [G4012](#) [G1473](#) [G5056](#) [G2192](#)

| Amarga Aku pitutur marang kowe, nas ing Kitab Suci iki iya kudu kayektenan tumraping Aku: Panjenengane bakal kaetang kagolongake para durjana. Amarga apa kang katulis tumrap ing Aku iku lagi kalakon.”

38 οἱ δὲ εἶπαν, Κύριε, ἰδοὺ, μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ
- Déné tiyang-tiyang-matur, Gusti, lah, pedhang ing-mriki kalih. - Déné
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G2962](#) [G3708](#) [G3162](#) [G5602](#) [G1417](#) [G3588](#) [G1161](#)

εἶπεν αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστιν.
Panjenenganipun-ngandika dhateng-tiyang-tiyang, Cekap punika.
[G3004](#) [G0846](#) [G2425](#) [G1510](#)

| Unjuke para sakabat: “Gusti, punika wonten pedhang kalih.” Paring wangsulane Gusti Yesus: “Wis cukup.”

39 Καὶ ἐξελθὼν, ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς
Lan sasampunipun-medal, Panjenenganipun-tindak miturut - pakulinan dhateng
[G2532](#) [G1831](#) [G4198](#) [G2596](#) [G3588](#) [G1485](#) [G1519](#)

τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν; ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ
- redi - Zaitun; sami-ndèrèk déné Panjenenganipun ugi -
[G3588](#) [G3735](#) [G3588](#) [G1636](#) [G0190](#) [G1161](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3588](#)

μαθηταί.
murid-murid.
[G3101](#)

| Gusti Yesus banjur miyos tedhak menyang ing gunung Zaitun kaya adate, kadherekake dening para sakabate uga.

40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν
Sasampunipun-dumugi déné wonten-ing - panggenan, Panjenenganipun-ngandika
[G1096](#) [G1161](#) [G1909](#) [G3588](#) [G5117](#) [G3004](#)

αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
dhateng-tiyang-tiyang, Ndedongaa supados-sampun mlebet dhateng-ing racoban.
[G0846](#) [G4336](#) [G3361](#) [G1525](#) [G1519](#) [G3986](#)

| Sarawuhe ing kono, para sakabate padha dipangandikani: “Padha nyenyuwuna, supaya aja nganti klebu ing panggodha.”

41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάρθη ἀπ’ αὐτῶν, ὡσεὶ λίθου βολήν,
Lan Panjenenganipun misah saking tiyang-tiyang, kirang-langkung watu uncalan,
[G2532](#) [G0846](#) [G0645](#) [G0575](#) [G0846](#) [G5616](#) [G3037](#) [G1000](#)

καὶ θεῖς τὰ γόνατα, προσήχετο,
lan sasampunipun-ndheku - dhengkul, Panjenenganipun-ndedonga,
[G2532](#) [G5087](#) [G3588](#) [G1119](#) [G4336](#)

| Panjenengane banjur misah dohe kira-kira sapambalang, nuli jengkeng ndedonga, ature:

42 λέγων, Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ’
ngandika, Rama, menawi Panjenengan-kersa singkirna punika - cangkir saking
[G3004](#) [G3962](#) [G1487](#) [G1014](#) [G3911](#) [G3778](#) [G3588](#) [G4221](#) [G0575](#)

ἐμοῦ; πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν
Kula; nanging sampun-ngantos - karsa Kawula, nanging - Panjenengan-punya
[G1473](#) [G4133](#) [G3361](#) [G3588](#) [G2307](#) [G1473](#) [G0235](#) [G3588](#) [G4674](#)

γινέσθω.

keladosa.

[G1096](#)

“Dhuh Rama, manawi Paduka marengaken, mugu tuwung punika kapundhuta saking Kawula. Nanging sampun pikajeng Kawula, namung karsa Paduka ingkang kalampahana.”

43 ὦφθῃ δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ’ (τοῦ) οὐρανοῦ, ἐνισχύων
Katingal déné dhateng-Panjenenganipun malaekat saking - swarga, nguataken
[G3708](#) [G1161](#) [G0846](#) [G0032](#) [G0575](#) [G3588](#) [G3772](#) [G1765](#)

αὐτόν.

Panjenenganipun.

[G0846](#)

Banjur dikatingali malaekat saka ing langit kang nyantosakake Panjenengane.

44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκτενέστερον
Lan wonten-ing-kasusahan-ageng ing kalaran, langkung-banget
[G2532](#) [G1096](#) [G1722](#) [G0074](#) [G1617](#)

προσηύχετο. καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι
Panjenenganipun-ndedonga. Lan dados - kringet Panjenenganipun kados tetes
[G4336](#) [G2532](#) [G1096](#) [G3588](#) [G2402](#) [G0846](#) [G5616](#) [G2361](#)

αἵματος, καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
rah, ndlewer wonten-ing - siti.
[G0129](#) [G2597](#) [G1909](#) [G3588](#) [G1093](#)

Panjenengane giris banget lan saya ngepeng anggongne ndedonga. Riwene nganti kaya tetesing getih kang padha tumiba ing lemah.

45 καὶ ἀναστάς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς
Lan sasampunipun-jumeneng saking - pandonga, sasampunipun-rawuh dhateng
[G2532](#) [G0450](#) [G0575](#) [G3588](#) [G4335](#) [G2064](#) [G4314](#)

τοὺς μαθητὰς, εἶπεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
- murid-murid, Panjenenganipun-manggihaken sami-sare tiyang-tiyang amargi -
[G3588](#) [G3101](#) [G2147](#) [G2837](#) [G0846](#) [G0575](#) [G3588](#)

λύπης,

sedhih,

[G3077](#)

Banjur jumeneng saka anggongne ndedonga lan tindak murugi para sakabate, ketemu padha turu, marga saka susahe.

46	καὶ lan	εἶπεν Panjenenganipun-ngandika	αὐτοῖς, dhateng-tiyang-tiyang,	Τί Kenging-punapa		
	G2532	G3004	G0846	G5101		
	καθεύδετε? panjenengan-sedaya-sare?	ἀναστάντες Wungu	προσεύχεσθε, lan-ndedongaa,	ἵνα supados	μὴ sampun-ngantos	
	G2518	G0450	G4336	G2443	G3361	
	εἰσέλθητε panjenengan-sedaya-mlebet	εἰς dhateng-ing	πειρασμόν. pacoban.			
	G1525	G1519	G3986			

Nuli padha dipangandikani: “Yagene kowe padha turu? Tangia lan ndedongaa, supaya aja padha klebu ing panggodha.”

47	Ἔτι Nalika-Panjenenganipun-taksih	αὐτοῦ -	λαλοῦντος, ngandika,	ἰδοὺ, lah,	ὄχλος, tiyang-kathah,	καὶ ὁ lan -
	G2089	G0846	G2980	G3708	G3793	G2532 G3588
	λεγόμενος ingkang-dipun-sebat	Ἰούδας, Yudas,	εἷς satunggal	τῶν saking-	δώδεκα, kalih-welas,	προήρχετο mlampah-ing-ngajengipun
	G3004	G2455	G1520	G3588	G1427	G4281
	αὐτοῦς, tiyang-tiyang,	καὶ lan	ἤγγισεν nyedhak	τῷ dhateng-	Ἰησοῦ Gusti-Yésus	φιλήσαι supados-ngambung
	G0846	G2532	G1448	G3588	G2424	G5368
						αὐτόν. Panjenenganipun.
						G0846

Sajrone isih ngandika, ana wong sagrombolan teka, kairid dening sawijining panunggalane sakabat rolas kang jenenge Yudas, iku banjur mrepeki Gusti Yesus arep nucup.

48	Ἰησοῦς Gusti-Yésus	δὲ déné	εἶπεν ngandika	αὐτῷ, dhateng-piyambakipun,	Ἰούδα, Yudas,	φιλήματι kanthi-ambungan	τὸν -
	G2424	G1161	G3004	G0846	G2455	G5370	G3588
	Υἱὸν Putranipun	τοῦ -	ἀνθρώπου Manungsa	παραδίδωξ? panjenengan-masrahaken?			
	G5207	G3588	G0444	G3860			

Gusti Yesus banjur ngandika marang dheweke: “Heh, Yudas, anggonmu ngulungake Putraning Manungsa apa sarana nucup?”

49	ἰδόντες Sasampunipun-mirsani	δὲ déné	οἱ -	περὶ tiyang-sakiwa-tengen	αὐτόν Panjenenganipun	τὸ -
	G3708	G1161	G3588	G4012	G0846	G3588
	ἐσόμενον, ingkang-badhé-kelakon,	εἶπαν tiyang-tiyang-matur	Κύριε, Gusti,	εἰ punapa	πατάξομεν kula-sedaya-badhé-nempuh	ἐν kanthi
	G1510	G3004	G2962	G1487	G3960	G1722
	μαχαίρη? pedhang?					
	G3162					

Kang padha ndherek Gusti Yesus, bareng ngreti apa kang bakal kalakon banjur padha munjuk: “Gusti, punapa kepareng kawula pedhang?”

50	καὶ Lan	ἐπάταξεν satunggal-nempuh	εἷς satunggal	τις -	ἐξ saking	αὐτῶν tiyang-tiyang	τοῦ -	ἀρχιερέως, imam-ageng,	τὸν -
	G2532	G3960	G1520	G5100	G1537	G0846	G3588	G0749	G3588
	δοῦλον, abdi,	καὶ lan	ἀφείλεν nugel	τὸ -	οὔρις, kuping,	αὐτοῦ piyambakipun	τὸ -	δεξιόν. tengen.	
	G1401	G2532	G0851	G3588	G3775	G0846	G3588	G1188	

| Sawijining panunggalane tumuli medhang abdine Imam Agung, kupinge tengen kaperung.

- 51 ἀποκριθεὶς δὲ, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰτε ἕως
Sasampunipun-mangsuli déné, - Gusti-Yésus ngandika, Sampun-cekap ngantos
[G0611](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3004](#) [G1439](#) [G2193](#)
- τούτου! καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠπίου, ἰάσατο
punika! Lan sasampunipun-ndemek - kuping, Panjenenganipun-nyarasaken
[G3778](#) [G2532](#) [G0680](#) [G3588](#) [G5621](#) [G2390](#)
- αὐτόν.
piyambakipun.
[G0846](#)

| Nanging Gusti Yesus ngandika: “Wis ta, samono bae! Kupinge banjur kaasta kawarasake.

- 52 Εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ’
Gusti-Yésus-ngandika déné - dhateng - tiyang-ingkang-sami-rawuh nglawan
[G3004](#) [G1161](#) [G2424](#) [G4314](#) [G3588](#) [G3854](#) [G1909](#)
- αὐτόν, ἀρχιερεῖς, καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ, καὶ
Panjenenganipun, para-imam-ageng, lan para-komandan - Padaleman-Suci, lan
[G0846](#) [G0749](#) [G2532](#) [G4755](#) [G3588](#) [G2411](#) [G2532](#)
- πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ
para-pinisepeuh, Kados nglawan bégal panjenengan-sedaya-medal kanthi pedhang lan
[G4245](#) [G5613](#) [G1909](#) [G3027](#) [G1831](#) [G3326](#) [G3162](#) [G2532](#)
- ξύλων?
penthung?
[G3586](#)

| Gusti Yesus tumuli ngandika marang para pangareping imam lan para lelurahing jaga-baya Padaleman Suci sarta para pinituwa kang padha teka sumedya nyekel Panjenengane: “Apa Aku iki kokanggep begal, dene anggonmu padha teka sikep gegaman pedhang lan penthung?”

- 53 καθ’ ἡμέραν ὄντος μου μεθ’ ὑμῶν ἐν τῷ
Sabén dinten Kula-wonten - kaliyan panjenengan-sedaya wonten-ing -
[G2596](#) [G2250](#) [G1510](#) [G1473](#) [G3326](#) [G4771](#) [G1722](#) [G3588](#)
- ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἐπ’ ἐμέ;
Padaleman-Suci, mboten panjenengan-sedaya-julungaken - asta nglawan Kula;
[G2411](#) [G3756](#) [G1614](#) [G3588](#) [G5495](#) [G1909](#) [G1473](#)
- ἀλλ’ αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία
nanging punika punika panjenengan-sedaya-punya - wekdal, lan - kakiyatan
[G0235](#) [G3778](#) [G1510](#) [G4771](#) [G3588](#) [G5610](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1849](#)
- τοῦ σκότους.
- pepeteng.
[G3588](#) [G4655](#)

| Mangka sabén dina Aku ana ing tengahmu, ana ing Padaleman Suci, kowe ora padha nyekel Aku. Nanging iki wektumu, lan iya iki panguwasane pepeteng iku.”

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν, ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον
 Sasampunipun-nyekel déné Panjenenganipun, tiyang-tiyang-mbekta, lan nglebetaken
[G4815](#) [G1161](#) [G0846](#) [G0071](#) [G2532](#) [G1521](#)

εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει
 dhateng-ing - dalemipun - imam-ageng. - Déné Pétrus ndèrèk
[G1519](#) [G3588](#) [G3614](#) [G3588](#) [G0749](#) [G3588](#) [G1161](#) [G4074](#) [G0190](#)

μακρόθεν.
 saking-tebih.
[G3113](#)

| Gusti Yesus banjur dicepeng lan digawa lunga saka ing panggonan kono, diirid menyang ing dalem ing Imam Agung. Anadene Petrus ngetutake saka ing kadohan.

55 περιεψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς,
 Sasampunipun-tiyang-tiyang-nguripaken déné latu wonten-ing tengah - plataran,
[G0681](#) [G1161](#) [G4442](#) [G1722](#) [G3319](#) [G3588](#) [G0833](#)

καὶ συνακθισάντων, ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν.
 lan sami-lenggah-sareng, Pétrus-lenggah - - ing-tengah tiyang-tiyang.
[G2532](#) [G4776](#) [G2521](#) [G3588](#) [G4074](#) [G3319](#) [G0846](#)

| Wong-wong padha gawe bedhiyang ana ing satengahing plataran lan banjur padha linggih ngubengi bedhiyang iku. Petrus iya melu linggih ing kono.

56 ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν, παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς
 Sasampunipun-mirsani déné piyambakipun, abdi-èstri satunggal lenggah wonten-ing
[G3708](#) [G1161](#) [G0846](#) [G3814](#) [G5100](#) [G2521](#) [G4314](#)

τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπεν, Καὶ οὗτος
 - sorot-latu, lan sasampunipun-ningali-kanthi-tliti piyambakipun, matur, Ugi punika
[G3588](#) [G5457](#) [G2532](#) [G0816](#) [G0846](#) [G3004](#) [G2532](#) [G3778](#)

σὺν αὐτῷ ἦν.
 sarta Panjenenganipun wonten.
[G4862](#) [G0846](#) [G1510](#)

| Nuli ana parekan weruh Petrus linggih ing ngarepe bedhiyang, banjur ditamatake, tumuli alok: "Wong iku iya tetunggalan karo Dheweke."

57 ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων, Οὐκ οἶδα αὐτόν,
 - Déné piyambakipun-nyangkal, matur, Kula-mboten mangertos Panjenenganipun,
[G3588](#) [G1161](#) [G0720](#) [G3004](#) [G3756](#) [G1492](#) [G0846](#)

γύναι.
 èstri.
[G1135](#)

| Nanging Petrus selak, pangucap: "Boten, kula boten wanuh kalih wong niku!"

58 καὶ μετὰ βραχὺ, ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν, ἔφη, Καὶ
 Lan sasampunipun sedhela, sanèsipun sasampunipun-mirsani piyambakipun, matur, Ugi
[G2532](#) [G3326](#) [G1024](#) [G2087](#) [G3708](#) [G0846](#) [G5346](#) [G2532](#)

σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη, Ἄνθρωπε,
 panjenengan saking tiyang-tiyang punika. - Déné Pétrus matur, Tiyang,
[G4771](#) [G1537](#) [G0846](#) [G1510](#) [G3588](#) [G1161](#) [G4074](#) [G5346](#) [G0444](#)

οὐκ εἰμί.
 kula-mboten punika.
[G3756](#) [G1510](#)

Ora let suwe ana wong liyane kang weruh dheweke lan banjur calathu: “Samang niku enggih tunggale.” Nanging wangsulane Petrus: “Dede, kula dede.”

- 59 καὶ διαστάσης ὥσει ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις
Lan sasampunipun–langkung kirang–langkung jam satunggal, sanès satunggal
[G2532](#) [G1339](#) [G5616](#) [G5610](#) [G1520](#) [G0243](#) [G5100](#)
- διίσχυρίζετο, λέγων, Ἐπ’ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ’ αὐτοῦ
nekadaken, matur, Saleresipun saestu ugi punika kaliyan Panjenenganipun
[G1340](#) [G3004](#) [G1909](#) [G0225](#) [G2532](#) [G3778](#) [G3326](#) [G0846](#)
- ἦν; καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.
wonten; ugi amargi tiyang–Galilea piyambakipun.
[G1510](#) [G2532](#) [G1063](#) [G1057](#) [G1510](#)

Lan kira-kira let sajam ana wong liyane maneh kang calathu tanpa ringa-ringa: “Tenan, wong iki iya tunggale Dheweke, sabab iki iya wong Galilea.”

- 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ
Pétrus–matur déné – – Tiyang, kula–mboten mangertos punapa–ingkang
[G3004](#) [G1161](#) [G3588](#) [G4074](#) [G0444](#) [G3756](#) [G1492](#) [G3739](#)
- λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν
panjenengan–ngandika. Lan sanalika taksih ngandika piyambakipun, kluruk
[G3004](#) [G2532](#) [G3916](#) [G2089](#) [G2980](#) [G0846](#) [G5455](#)
- ἀλέκτωρ.
ayam–jago.
[G0220](#)

Nanging Petrus mangsuli, pangucap: “Dede, kula boten ngreti sing mang kandhakke niku.” Sanalika iku uga, bareng Petrus wis kandha mangkono iku, ana jago kluruk.

- 61 καὶ στραφεῖς, ὁ Κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ; καὶ
Lan sasampunipun–minger, – Gusti mirsani dhateng– Pétrus; lan
[G2532](#) [G4762](#) [G3588](#) [G2962](#) [G1689](#) [G3588](#) [G4074](#) [G2532](#)
- ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς
Pétrus–kèlingan – – pangandikan – Gusti, kados–ingkang
[G5279](#) [G3588](#) [G4074](#) [G3588](#) [G3056](#) [G3588](#) [G2962](#) [G5613](#)
- εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
Panjenenganipun–ngandika dhateng–piyambakipun, bilih Saderengipun ayam–jago kluruk
[G3004](#) [G0846](#) [G3754](#) [G4250](#) [G0220](#) [G5455](#)
- σήμερον, ἀπαρνῆση με τρίς.
dinten–punika, panjenengan–badhé–nyelaki Kula kaping–tiga.
[G4594](#) [G0533](#) [G1473](#) [G5151](#)

Gusti Yesus banjur minger mirsani Petrus. Petrus nuli kelingan, yen Gusti wis ngandika marang dheweke: “Sadurunge jago kluruk ing dina iki, kowe wis nyelaki Aku kaping telu.”

- 62 καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσεν πικρῶς.
Lan sasampunipun–medal ing–jawi, piyambakipun–nangis kanthi–kangen.
[G2532](#) [G1831](#) [G1854](#) [G2799](#) [G4090](#)

Petrus nuli metu lan nangis kelara-lara.

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον
 Lan - tiyang-jaler - ingkang-njagi Panjenenganipun sami-moyoki
[G2532](#) [G3588](#) [G0435](#) [G3588](#) [G4912](#) [G0846](#) [G1702](#)

αὐτῶ,
 Panjenenganipun, δέροντες.
 sami-nggebuki.
[G0846](#) [G1194](#)

Anadene Gusti Yesus dipoyoki dening wong-wong, kang padha nahan Panjenengane, sarta digebugi.

64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν, <ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ
 Lan sasampunipun-nutupi Panjenenganipun, sami-nempuh Panjenenganipun -
[G2532](#) [G4028](#) [G0846](#) [G5180](#) [G0846](#) [G3588](#)

πρόσωπον, καὶ> ἐπιρῶτων λέγοντες, Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ
 pasuryanipun, lan sami-nyuwun-pirsa sami-ngandika, Mèca-nubuatna, sinten punika -
[G4383](#) [G2532](#) [G1905](#) [G3004](#) [G4395](#) [G5101](#) [G1510](#) [G3588](#)

παίσας σε?
 ingkang-nempuh Panjenengan?
[G3817](#) [G4771](#)

Pasuryane ditutupi dening wong-wong lan disuwuni pirsa: "Coba, bedheken sapa kang nggebugi Kowe iku?"

65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες, ἔλεγον εἰς αὐτόν.
 Lan sanèsipun kathah sami-ngala-ala, sami-ngandika dhateng Panjenenganipun.
[G2532](#) [G2087](#) [G4183](#) [G0987](#) [G3004](#) [G1519](#) [G0846](#)

Aliya iku isih akeh maneh panguman-umane marang Panjenengane.

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ,
 Lan nalika sampun-dados rina, sami-nglempak - para-pinisepuh - rakyat,
[G2532](#) [G5613](#) [G1096](#) [G2250](#) [G4863](#) [G3588](#) [G4244](#) [G3588](#) [G2992](#)

ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν
 para-imam-ageng ugi lan para-ahli-Torèt, lan tiyang-tiyang-mbekta Panjenenganipun
[G0749](#) [G5037](#) [G2532](#) [G1122](#) [G2532](#) [G0520](#) [G0846](#)

εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες,
 dhateng-ing - Sanhedrin tiyang-tiyang, sami-ngandika,
[G1519](#) [G3588](#) [G4892](#) [G0846](#) [G3004](#)

Bareng esuke para pinituwaning bangsa Yahudi, para pangareping imam lan para ahli Toret padha nganakake parepatan, Gusti Yesus banjur diladekake marang ngarsane pradataning agamane.

67 Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν.
 Menawi Panjenengan punika - Sang-Kristus, matur-dhateng kula-sedaya.
[G1487](#) [G4771](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5547](#) [G3004](#) [G1473](#)

εἶπεν δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν
 Panjenenganipun-ngandika déné dhateng-tiyang-tiyang, Menawi dhateng-panjenengan-sedaya
[G3004](#) [G1161](#) [G0846](#) [G1437](#) [G4771](#)

εἶπω, οὐ μὴ πιστεύσητε;
 Kula-matur, mboten badhé panjenengan-sedaya-pitados;
[G3004](#) [G3756](#) [G3361](#) [G4100](#)

Nuli didangu: "Manawa Kowe iki Sang Kristus, kandhaa marang aku kabeh." Paring wangsulane Gusti Yesus: "Sanadyan Aku kandhaa marang kowe kabeh, kowe bakal padha ora ngandel;

68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε.
 menawi déné Kula-nyuwun-pirsa, mboten badhé panjenengan-sedaya-mangsuli.
[G1437](#) [G1161](#) [G2065](#) [G3756](#) [G3361](#) [G0611](#)

Ian sanadyan Aku takona apa-apa, kowe kabeh bakal ora mangsuli.

- 69 ἀπό τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος
Saking - sapunika déné badhé - Putranipun - Manungsa lenggah
[G0575](#) [G3588](#) [G3568](#) [G1161](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3588](#) [G0444](#) [G2521](#)
- ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.
wonten-ing tengenipun - kakyatan - Gusti-Allah.
[G1537](#) [G1188](#) [G3588](#) [G1411](#) [G3588](#) [G2316](#)

Wiwit saiki Putraning Manungsa wis lenggah ana ing satengening Allah Kang Mahakuwasa.”

- 70 εἶπαν δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ Υἱὸς
Sadaya-tiyang-matur déné - Mila-Panjenengan mila punika - Putranipun
[G3004](#) [G1161](#) [G3956](#) [G4771](#) [G3767](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5207](#)
- τοῦ Θεοῦ? ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη,
- Gusti-Allah? - Déné dhateng tiyang-tiyang Panjenenganipun-ngandika,
[G3588](#) [G2316](#) [G3588](#) [G1161](#) [G4314](#) [G0846](#) [G5346](#)
- Ἵμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἶμι.
Panjenengan-sedaya ngandika bilih Kula punika.
[G4771](#) [G3004](#) [G3754](#) [G1473](#) [G1510](#)

Wong-wong mau banjur padha calathu: “Yen mangkono, Kowe iku Putraning Allah?” Paring wangsulane Gusti Yesus: “Kowe dhewe padha kandha, yen Aku iki Putraning Allah.”

- 71 οἱ δὲ εἶπαν, Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας
- Déné tiyang-tiyang-matur, Kenging-punapa taksih kita-mbetahaken kaseksen
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G5101](#) [G2089](#) [G2192](#) [G3141](#)
- χρείαν? αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν, ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
betah? Kita-piyambak amargi sampun-mireng, saking - tutuk Panjenenganipun.
[G5532](#) [G0846](#) [G1063](#) [G0191](#) [G0575](#) [G3588](#) [G4750](#) [G0846](#)

Banjur padha calathu: “Apa prelune kita isih padha golek paseksi maneh. Kita wis padha krungu dhewe saka pangucap.”